

Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία Καστοριάς

«Ιεραρχώντας τις Αξίες της Πολιτισμικής Κληρονομιάς»

Εκπαιδευτική δραστηριότητα για μαθητές/τριες Δ/θμιας Εκπαίδευσης

Σε μία εκπαιδευτική προσέγγιση της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς, σκόπιμη κρίνεται η αναφορά στις αξίες της και στην αναγκαιότητα της προστασίας και διατήρησής της. Συνεπώς, μετά τη συμμετοχή μίας σχολικής ομάδας στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Κ.Ε.Π.Ε.Α. Καστοριάς με τίτλο «Ντολτσό: Μια παραδοσιακή Συνοικία στο Πέρασμα του Χρόνου», προτείνεται η υλοποίηση της δραστηριότητας «Ιεραρχώντας τις Αξίες της Πολιτισμικής Κληρονομιάς».

Ένα σύνολο διαφορετικών θέσεων - απόψεων για την αξία διατήρησης των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης παρουσιάζεται στους/στις μαθητές/τριες, τους προσκαλεί να συζητήσουν, να επιλέξουν και να τεκμηριώσουν τις επιλογές τους. Βασική επιδίωξη όλης της διαδικασίας είναι να διασαφηνίσει κάθε εμπλεκόμενος/η στη δραστηριότητα αξίες με προτεραιότητα για τον/την ίδιο/ίδια.

Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε εσωτερικό χώρο, αρχικά χωρισμένοι σε ομάδες των δύο ή τριών ατόμων και στη συνέχεια σε ολομέλεια.

Υλικά

- α) τα φύλλα εργασίας 1 & 2 (επισυνάπτονται),
- β) ένα χαρτόνι για να σχεδιαστεί ο πίνακας καταγραφής των επιλογών των μαθητών/τριών (επισυνάπτεται υπόδειγμα) ή ηλεκτρονικός υπολογιστής και οθόνη προβολής
- γ) μολύβια, μαρκαδόροι

Διάρκεια: 1-2 διδακτικές ώρες

Περιγραφή

1^η Φάση

Διανέμεται σε ομάδες των δύο ή τριών ατόμων το φύλλο εργασίας 1 (Φ.Ε. 1) που παρουσιάζει, ενδεικτικά, κάποιες απόψεις κατοίκων και επισκεπτών της περιοχής μελέτης για την αξία διατήρησης των πολιτιστικών χαρακτηριστικών της. Τα μέλη κάθε ομάδας διαβάζουν όλες τις απόψεις (**A.** έως **ΙΓ.**) και συζητούν μεταξύ τους για να επιλέξουν **τρεις μόνο απόψεις**, με τις οποίες συμφωνούν περισσότερο. Κάθε ομάδα ανακοινώνει στην ολομέλεια τις τρεις απόψεις που επέλεξε και αιτιολογεί.

2^η Φάση

Τα μέλη κάθε ομάδας ιεραρχούν τις τρεις επιλογές τους σημειώνοντας, μπροστά από τα αντίστοιχα κείμενα, τους αριθμούς 1,2,3 για να δηλώσουν, με κάποια διαβάθμιση, την αποδοχή και ταύτισή τους με τις παρουσιαζόμενες απόψεις.

Στη συνέχεια, διανέμεται στις ομάδες το φύλλο εργασίας 2 (Φ.Ε. 2). Ο πίνακας, που εμπεριέχει, «απαντά» πιο οργανωμένα και επιγραμματικά στο ερώτημα: «Για ποιους λόγους αξίζει η διατήρηση των μνημειακών κτηρίων και των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης», αναδεικνύοντας έμμεσα στους/στις μαθητές/τριες αξίες της διατήρησης της τοπικής, υλικής, πολιτισμικής κληρονομιάς. Τα μέλη κάθε ομάδας καλούνται να συζητήσουν και να συσχετίσουν καθεμία από τις τρεις επιλογές τους με μία από τις τέσσερις αξίες που αναφέρονται στον πίνακα.

Οι δεκατρείς «απόψεις» του Φ.Ε. 1 συσχετίζονται με τα περιεχόμενα του πίνακα (Φ.Ε. 2) ως εξής:

Για ποιους λόγους αξίζει η διατήρηση των μνημείων και των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης μας;	
Αποτελούν τοπικά σύμβολα και ενδυναμώνουν την ταυτότητά μας	A, B, Δ, Θ
Δημιουργούν ευκαιρίες τοπικής οικονομικής ανάπτυξης	H, I, ΙΓ
Προσφέρουν ευκαιρίες απόκτησης γνώσεων στους κατοίκους της πόλης, στους επισκέπτες, στους επιστήμονες (ιστορικούς, αρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς, αρχαιολόγους, συντηρητές μνημείων, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, λαογράφους, περιβαλλοντολόγους, εκπαιδευτικούς κ.ά.)	Z, ΙΑ, ΙΒ
Παρέχουν δυνατότητες αισθητικής απόλαυσης - Προσφέρουν συναισθηματικές εμπειρίες	Γ, Ε, ΣΤ

Σχ. 1.: Συσχέτιση/κατανομή των παραγράφων (Α. έως ΙΓ.) του Φ.Ε. 1

Οι μαθητές/τριες, ωστόσο, θα συσχετίσουν μόνο τις τρεις απόψεις/επιλογές της ομάδας τους και δίπλα από κάθε γράμμα θα σημειώσουν τον αριθμό 1 ή 2 ή 3, που σημαίνει: 1^η επιλογή ή 2^η επιλογή ή 3^η επιλογή.

Για ποιους λόγους αξίζει η διατήρηση των μνημείων και των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης μας;	Σ' αυτή τη στήλη βλέπετε το παράδειγμα μίας ομάδας που επέλεξε από το Φ.Ε.1 τις απόψεις Α., Γ. και Η. με σειρά σπουδαιότητας 1, 3, 2.	Αυτή η στήλη συμπληρώνεται από την ομάδα.
Αποτελούν τοπικά σύμβολα και ενδυναμώνουν την ταυτότητά μας	A.1^η επιλογή	
Δημιουργούν ευκαιρίες τοπικής οικονομικής ανάπτυξης	H. 3^η επιλογή	
Προσφέρουν ευκαιρίες απόκτησης γνώσεων στους κατοίκους της πόλης, στους επισκέπτες, στους επιστήμονες (ιστορικούς, αρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς, αρχαιολόγους, συντηρητές μνημείων, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, λαογράφους, περιβαλλοντολόγους, εκπαιδευτικούς κ.ά.)		
Παρέχουν δυνατότητες αισθητικής απόλαυσης - Προσφέρουν συναισθηματικές εμπειρίες	Γ. 2^η επιλογή	

Σχ. 2.: Ο πίνακας του Φ.Ε.2, όπως πρέπει να συμπληρωθεί, αν η μαθητική ομάδα επιλέξει τις «απόψεις» Α., Γ., και Η. με την αριθμητική διαβάθμισή τους

3^η Φάση

Παρουσιάζεται στις ομάδες ο πίνακας που ακολουθεί, σχεδιασμένος από τον/την εκπαιδευτικό (ψηφιακά ή σε χαρτί).

Ένα μέλος κάθε ομάδας σημειώνει μόνο τους αριθμούς 1, 2, 3, στα κελιά που αντιστοιχούν στις επιλογές της ομάδας του, σύμφωνα με τις απαντήσεις στο Φ.Ε.2.

Όταν συμπληρωθεί ο πίνακας από όλες τις ομάδες, είναι πιθανή η εξαγωγή συμπερασμάτων.

<i>Για ποιους λόγους αξίζει η διατήρηση των μνημείων και των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης μας;</i>	1 ^η Ομάδα	2 ^η Ομάδα	3 ^η Ομάδα	4 ^η Ομάδα	5 ^η Ομάδα
<i>Αποτελούν τοπικά σύμβολα και ενδυναμώνουν την ταυτότητά μας</i>					
<i>Δημιουργούν ευκαιρίες τοπικής οικονομικής ανάπτυξης</i>					
<i>Προσφέρουν ευκαιρίες απόκτησης γνώσεων στους κατοίκους της πόλης, στους επισκέπτες, στους επιστήμονες (ιστορικούς, αρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς, αρχαιολόγους, συντηρητές μνημείων, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, λαογράφους, περιβαλλοντολόγους, εκπαιδευτικούς κ.ά.)</i>					
<i>Παρέχουν δυνατότητες αισθητικής απόλαυσης - Προσφέρουν συναισθηματικές εμπειρίες</i>					

Σχ. 3.: Ο πίνακας που σχεδιάζει ο/η εκπαιδευτικός και παρουσιάζει στην ολομέλεια

Ο παρακάτω πίνακας έχει συμπληρωθεί από μία σχολική ομάδα γυμνασίου, που υλοποίησε τη δραστηριότητα στο Κ.Ε.Π.Ε.Α. Καστοριάς και παρουσιάζεται ως παράδειγμα για την τελική μορφή της εργασίας.

<i>Για ποιους λόγους αξίζει η διατήρηση των μνημείων και των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης μας;</i>	1 ^η Ομάδα	2 ^η Ομάδα	3 ^η Ομάδα	4 ^η Ομάδα	5 ^η Ομάδα
<i>Αποτελούν τοπικά σύμβολα και ενδυναμώνουν την ταυτότητά μας</i>	1	1 & 2		1 & 3	2
<i>Δημιουργούν ευκαιρίες τοπικής οικονομικής ανάπτυξης</i>	3	3	3 & 2		
<i>Προσφέρουν ευκαιρίες απόκτησης γνώσεων στους κατοίκους της πόλης, στους επισκέπτες, στους επιστήμονες (ιστορικούς, αρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς, αρχαιολόγους, συντηρητές μνημείων, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, λαογράφους, περιβαλλοντολόγους, εκπαιδευτικούς κ.ά.)</i>			1		3
<i>Παρέχουν δυνατότητες αισθητικής απόλαυσης – Προσφέρουν συναισθηματικές εμπειρίες</i>	2			2	1

Σχ. 4.: Ένας πίνακας όπως έχει συμπληρωθεί από μαθητές/τριες κατά την υλοποίηση της δραστηριότητας

Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία Καστοριάς

«Ιεραρχώντας τις Αξίες της Πολιτισμικής Κληρονομιάς»

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Κτήρια, δρόμοι και πλατείες της συνοικίας που επισκεφθήκαμε συνιστούν ενδεικτικά στοιχεία της υλικής πολιτισμικής κληρονομιάς του τόπου μας. Οι θέσεις - απόψεις που παρατίθενται στη συνέχεια, εστιάζουν και υποστηρίζουν την αξία διατήρησής τους. Διαβάστε, συζητήστε και επιλέξτε, ως ομάδα, **τρεις** από τις παρακάτω απόψεις, που συμφωνείτε περισσότερο, και ιεραρχήστε τις με βάση τη σπουδαιότητά τους για εσάς (γράφοντας δίπλα στις απόψεις που επιλέξατε τους αριθμούς 1, 2, 3).

A. Πολλοί κάτοικοι της πόλης θεωρούν ότι η εγκατάλειψη παραδοσιακών κτηρίων και η ανέγερση σύγχρονων οικοδομημάτων αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία της πόλης. Λένε ότι η πόλη χάνει τα σύμβολά της.

B. Οτιδήποτε μας παραδίδεται από τους προηγούμενους κατοίκους αυτού του τόπου, που είτε το δημιούργησαν οι ίδιοι είτε το βρήκαν και το διατήρησαν, περιλαμβάνεται σε αυτό που ονομάζουμε «κληρονομιά». Αξίζει και μόνο που μας παραδόθηκε και οφείλουμε να το διατηρήσουμε για τους μεταγενέστερους.

Γ. Επισκέπτες δηλώνουν ότι, περπατώντας στην περιοχή, νιώθουν σαν να βρίσκονται σε μία άλλη εποχή. «Νοσταλγία, ομορφιά, παραμύθι, ταξίδι, ρομαντισμός» είναι κάποιες λέξεις με τις οποίες εκφράζουν αυτό που νιώθουν.

Δ. Σύμφωνα με τους αρχιτέκτονες, τα κτήρια που κατασκευάζει ο άνθρωπος θα πρέπει να είναι σε αρμονία με τον τόπο που κτίζονται. Θεωρούν, λοιπόν, πως κάποια κτήρια των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης μας εναρμονίζονται με τον περιβάλλοντα φυσικό χώρο τους και προσδίδουν στην πόλη τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της.

Ε. Αυτή η συνοικία, όπως και παρόμοιες στην πόλη μας, λόγω της ομορφιάς και της γραφικότητάς της, εμπνέει φωτογράφους, ζωγράφους, πεζογράφους, ποιητές. Αποτελεί ένα τοπίο έμπνευσης για τους καλλιτέχνες.

ΣΤ. Λέγεται ότι, σε συνοικίες με παραδοσιακά κτήρια, με τους κήπους και τις αυλές τους, με τα καλντερίμια ανάμεσά τους, βιώνουμε εντονότερα την αλλαγή των εποχών. Την άνοιξη, πρασινάδες, χαμομήλια, παπαρούνες, ραδίκια, σκυλάκια κ.ά. «σφηνώνουν» παντού, στις άκρες του καλντεριμιού, ανάμεσα στις πέτρες, σε σχισμές τοίχων, σε εγκαταλειμμένες αυλές, και γύρω τους «ζουζουνίζει» μία θαυμαστή ποικιλία εντόμων. Το φθινόπωρο χρώματα διαφορετικά αλλά εξίσου όμορφα. Τον χειμώνα είναι τόσες οι γωνιές για να «καθίσει» το χιόνι, γείσα, κεραμίδια, σαχνισιά, περβάζια, μαντρότοιχοι, πεζούλια κ.ά., ενώ το καλοκαίρι, οι κορομηλιές, οι κερασιές, οι συκιές, οι καϊσιές «φορτώνονται» καρπούς.

Ζ. Η παρουσία παραδοσιακού οικιστικού ιστού στον σημερινό χώρο και χρόνο υποδηλώνει την ικανότητα των ανθρώπων άλλων εποχών να κατασκευάζουν, να δημιουργούν, να επεμβαίνουν στο φυσικό περιβάλλον, να διαμορφώνουν ευνοϊκές συνθήκες διαβίωσης διεκδικώντας την ευημερία. Έχουμε, δηλαδή, μία ορατή απόδειξη για το πώς οι προηγούμενες τοπικές κοινωνίες αξιοποίησαν τις ικανότητές τους, ανέπτυξαν τεχνογνωσία, διαχειρίστηκαν τους φυσικούς πόρους.

Η. Πολλοί τουρίστες επισκέπτονται την πόλη μας. Συχνά τους βλέπουμε να κινούνται και σε αυτή τη συνοικία. Πληρώνοντας για τα έξοδα του ταξιδιού τους, της διαμονής τους, της διατροφής τους, της διασκέδασής τους, της αγοράς τοπικών προϊόντων κ.λπ. δημιουργούν απασχόληση και εισόδημα σε κατοίκους της πόλης. Άρα, προσφέρονται επαγγελματικές ευκαιρίες και οικονομική ανάπτυξη.

Θ. Η συνοικία που επισκεφθήκαμε είναι συνδεδεμένη με έθιμα και κοινωνικές εκδηλώσεις της τοπικής κοινωνίας. Θυμηθείτε τα «Ραγκουτσάρια/Καρναβάλια» και τη «Μπουμπούνα» της Αποκριάς. «Συμμετέχει» στη σύγχρονη κοινωνική ζωή ενισχύοντας τους τοπικούς συμβολισμούς.

Ι. Σε μία ολοένα και πιο ανταγωνιστική τουριστική αγορά, κάθε ταξιδιωτικός προορισμός προσπαθεί να διαφοροποιηθεί από τους άλλους. Τα μνημεία, τα ήθη και έθιμα, τα παραδοσιακά προϊόντα, το φυσικό περιβάλλον κ.ά. αποτελούν κληρονομιά που συνιστά έναν τουριστικό πόλο έλξης και οικονομικό πόρο για κάθε τόπο. Άρα και η πόλη μας, με τους παραδοσιακούς πυρήνες της, μπορεί να προωθήσει περισσότερο την εικόνα της, τις αναπαραστάσεις της και τους συμβολισμούς της, και να πετύχει μεγαλύτερη τουριστική κίνηση.

ΙΑ. Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική αποτελεί μία πολύτιμη βάση δεδομένων για τη σύγχρονη βιοκλιματική δόμηση.

ΙΒ. Η πόλη είναι αποτέλεσμα της ανθρώπινης δράσης. Μεταβάλλεται μέσα στον χρόνο και εξελίσσεται. Στις παραδοσιακές συνοικίες μπορεί κανείς να ανιχνεύσει τις διαδοχικές αλλαγές της οικιστικής εξέλιξης και να αντλήσει πληροφορίες για την κοινωνική οργάνωση και την οικονομική ζωή σε διαφορετικές ιστορικές εποχές.

ΙΓ. Η αποκατάσταση και η συντήρηση κτηρίων-μνημείων προσφέρει θέσεις εργασίας και εισόδημα σε ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών της τοπικής κοινωνίας.

Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία Καστοριάς

«Ιεραρχώντας τις Αξίες της Πολιτισμικής Κληρονομιάς»

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Σκεφτείτε σε ποια από τις τέσσερις «αξίες» εντάσσεται καθεμία από τις τρεις απόψεις που επιλέξατε στο Φ.Ε.1 και σημειώστε τες στα παρακάτω κελιά μαζί με τους αριθμούς (1, 2, 3) προτεραιότητας που βάλατε στο Φ.Ε.1.

Για ποιους λόγους αξίζει η διατήρηση των μνημείων και των παραδοσιακών συνοικιών της πόλης μας;	Σ' αυτή τη στήλη βλέπετε το παράδειγμα μίας ομάδας που επέλεξε από το Φ.Ε.1 τις απόψεις Α., Γ. και Η. με σειρά σπουδαιότητας 1, 3, 2 αντίστοιχα.	Αυτή η στήλη συμπληρώνεται από την ομάδα σας.
Αποτελούν τοπικά σύμβολα και ενδυναμώνουν την ταυτότητά μας	Α. 1η επιλογή	
Δημιουργούν ευκαιρίες τοπικής οικονομικής ανάπτυξης	Η. 3η επιλογή	
Προσφέρουν ευκαιρίες απόκτησης γνώσεων στους κατοίκους της πόλης, στους επισκέπτες, στους επιστήμονες (ιστορικούς, αρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς, αρχαιολόγους, συντηρητές μνημείων, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, λαογράφους, περιβαλλοντολόγους, εκπαιδευτικούς κ.ά.)		
Παρέχουν δυνατότητες αισθητικής απόλαυσης - Προσφέρουν συναισθηματικές εμπειρίες	Γ. 2η επιλογή	